

HVA SKAL SKJE MED GEITMYRA KOMMUNALE SKOLEHAGE?

PRIVATISERING OG KONKURRANSEUTSETTING eller VIDERE UTVIKLING I KOMMUNAL REGI?

Kort om Geitmyra skolehage / Oslo kommunale skolehager

Geitmyra skolehage ble etablert i 1909 og har siden vært drevet uavbrutt som kommunal skolehage for Oslos elever. Skolehagevirksomheten driftes av Utdanningsetaten, og alle grunnskoler i Oslo får hvert år tilbud om å benytte skolehagen og dyrke sitt eget felt. Geitmyra skolehage er landets største skolehage, og den er også driftssentral for alle de mindre skolehagene som ligger i tilknytning til skoler rundt om i byen. Skolehagelederen tilbyr jordbearbeiding, planter til utplanting i åkeren og veiledning til lærere og elever så langt ressursene strekker til. Rundt 23 skoler bruker i dag Geitmyra skolehage, i tillegg til en rekke skoler som kommer på kortere besøk. Mange barnehager benytter også Geitmyra skolehage, i tillegg til parselldyrkere i Geitmyra Parsellhagelag, og en lang rekke organisasjoner og foreninger. Hele området på 40 mål er godt utnyttet, men hagen har et behov for opprustning og flere pedagogiske ressurser. Det er derfor stor forventning til den helhetlige planen som skal utarbeides for Geitmyra skolehage – bestilt av byrådet. Oslo kommunale skolehager/Geitmyra skolehage har én ansatt skolehageleder og har de senere årene hatt et budsjett på 1 mill. som inkluderer lønnsmidler til skolehagelederen.

Vern-Geitmyra- aksjonen arbeider sammen med skolehageledelsen for å videreutvikle Geitmyra skolehage til et ***kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet***. Vern-geitmyra- aksjonen representerer et stort antall brukere av Geitmyra skolehage og ble etablert i 2004 i forbindelse med kommunens planer om å bygge ned hele Geitmyra skolehage med 450 boliger. I tillegg har det vært flere trusler mot skolehagen, bl.a. forslag om å bygge en 8-avdelings barnehage.

Geitmyra Matkultursenter og «Konseptkonkurransen»

Bakgrunnen for saken er en konflikt som har oppstått etter at *Geitmyra Matkultursenter for barn* (Tåsenveien 2, Oslo) med sin stifter Andreas Viestad i 2015 søkte og fikk 3,5 mill. fra Sparebankstiftelsen til et «besøksdrivhus» (to innendørs klasserom). Dette ønsket Viestad å plassere i *Geitmyra kommunale skolehage* i Oslo – uten noen avtale med skolehageledelsen eller kommunen. I tillegg til å ville etablere besøksdrivhuset har Viestad/Matkultursenteret utviklet en omfattende plan (Geitmyra Byhage) for å videreutvikle sin egen virksomhet *inne i Geitmyra kommunale skolehage*, hvilket vil bety etablering av konkurrerende virksomhet til kommunens eget gratis skolehage tilbud til alle Oslo-skolene. Dette har vekket sterke reaksjoner både fra ledelsen for Geitmyra skolehage/Oslo kommunale skolehager og fra Vern-Geitmyra- aksjonen.

I tillegg til å drifte skolehagene, kjøper også Utdanningsetaten (UDE) tjenester knyttet til Mat og helse-faget fra Geitmyra Matkultursenter i Tåsenveien 2. I 2017 kjøpte UDE tjenester for 2,7 mill. fra Matkultursenteret, altså nær tre ganger så mye som budsjettet for Oslos skolehager.

Nylig fikk Matkultursenteret avslag på sin søknad om å etablere «besøksdrivhuset» i Geitmyra skolehage, med begrunnelse i Anskaffelsesregelverket for stat og kommune. Samtidig besluttet Byrådsavdeling for miljø (BYM) at det i stor hast skulle utlyses en «konseptkonkurranse» i Geitmyra skolehage. For alle som kjenner saken fremstår konkurransen med sine kriterier som et dårlig skjult forsøk fra BYM på å sikre at Matkultursenteret allikevel kan etablere seg med virksomhet i Geitmyra skolehage. BYM begrunner konkurransen med ønske om å styrke urbant landbruk, men legger ikke kommunens egne kriterier for urbant landbruk til grunn for konkurransen. Kriteriene beskriver derimot virksomhet som Matkultursenteret allerede driver.

Konflikten er således av prinsipiell karakter og handler om hvorvidt kommunen v/Byrådsavdeling for miljø skal/kan gi en privat aktør som Andreas Viestad/Geitmyra Matkultursenter anledning til å etablere konkurrerende virksomhet *inne på kommunens eget skolehageområde* – med de negative konsekvensene dette vil kunne få for den kommunale skolehagevirksomheten. Saken handler også om privatisering versus kommunal satsing på skolehage i Oslo, og har således offentlig interesse.

Følgende har skjedd i saken:

(nettadressene viser til dokumenter i kommunens postjournal som finnes på Vern-geitmyra-aksjonens nettside www.vern-geitmyra.no)

1. Andreas Viestad/Geitmyra Matkultursenter for barn søker i 2015 Bymiljøetaten om å få etablere besøksdrivhuset (2 innendørs klasserom) i Geitmyra kommunale skolehage
2. Bymiljøetaten svarer Matkultursenteret i brev av 20.5.2016 følgende:
«Bymiljøetaten setter stor pris på initiativ fra brukere av parker og friområder som kan være med å videreutvikle både anleggene og bruken av disse. Det er imidlertid slik at etaten ikke uten videre kan takke ja til ulike tiltak uten at det har vært en prosess i forkant. Dette gjelder permanente tiltak spesielt. Et besøksdrivhus er et permanent tiltak som vil legge føringer for bruken av Geitmyra skolehage. Bymiljøetaten har lenge søkt å utarbeide en mulighetsstudie eller en forenklet konseptvalgutredning for å se på hvordan skolehagen skal utvikles videre. En slik utredning vil naturlig involvere Utdanningsetaten og andre interessenter i og til skolehagen. Bymiljøetaten kan ikke takke ja til et besøksdrivhus før en slik utredning er ferdig. Vi jobber nå med å få dette i gang så fort som mulig.» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/Bymiljøetaten%20til%20Matkultursenteret%2020.5.16.pdf>
3. Bymiljøetaten varsler i brev (27.5.2016) til Byrådsavdelingen for miljø og samferdsel om behovet for en ny mulighetsstudie eller en forenklet konseptvalgutredning for Geitmyra skolehage. I brevet fremgår det at:
«Bymiljøetaten ser ikke at vi kan takke ja til oppsetting av et besøksdrivhus i Geitmyra skolehage uten videre og har gitt Geitmyra skolehage tilbakemelding om dette. Det vil blant annet være betenkelig i forhold til at andre aktører ikke får samme muligheter og at det ikke foreligger noen god utviklingsplan for området.» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/Bymiljøetaten%20til%20byrådsavd.miljø.pdf>
4. Byrådsavdeling for miljø og samferdsel bestiller 15.6.2016 «Mulighetsstudie-Geitmyra skolehage» fra Bymiljøetaten, der bl.a. følgende fremgår:
«Bymiljøetaten anmodes derfor om å involvere de aktuelle aktørene på området i utredningsarbeidet, og da spesielt Utdanningsetaten som innehar en vesentlig rolle. I tillegg har Geitmyra matkultursenter søkt og fått midler til et besøksdrivhus av Sparebankstiftelsen. Matkultursenteret ønsker å plassere besøksdrivhuset i Geitmyra skolehage og drive aktiviteter knyttet til dette. En faglig vurdering av denne forespørselen bør også inngå i utredningen. (...) Finansiering og drift av matkultursenteret sikres gjennom midler fra bl.a. private og offentlige

aktørers kjøp av undervisningstjenester.» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/Byrådets%20bestilling%20mulighetsstudie%20Geitmyra%20skolehage.pdf>

5. Vern-geitmyra- aksjonen foreslår i brev til Bymiljøetaten **14.7.2016** – i forbindelse med Mulighetsstudie for Geitmyra skolehage – å videreutvikle Geitmyra skolehage til et *kommunalt kompetansesenter for økologi og skolehagevirksomhet* <http://www.vern-geitmyra.no/dok/til%20Bymiljøetaten%20juli%202016.pdf> Forslaget er tidligere (**15.8.2015**) fremmet til Miljøbyråd Guri Melby: http://www.verngeitmyra.no/dok/Forslag_kommunalt_kompetansesenter_for_skolehage.pdf og tatt inn i Byrådssak 198/15 URBAN LANDBRUKSMELDING FOR OSLO med følgende tiltak: «Oslo kommune videreutvikler Geitmyra skolehage til et kompetansesenter for skolehagevirksomhet» s.9 <https://www.oslo.kommune.no/dok/Byr/2015/BR1/2015024189-1454831.pdf>

6. Når kommunen ikke uten videre kan gi tillatelse til etablering av besøksdrivhuset, velger Viestad å «gi kommunen drivhuset i gave - uten heftelse for bruken.» På den bakgrunn skriver daværende skolebyråde Tone Tellevik Dahl følgende i brev til Vern-geitmyra-aksjonen (**3.7.2017**):
«Som du også vil se av brevet er Oslo kommune positive til å ta i mot en gave fra Stiftelsen Geitmyra matkultursenter i form av et besøksdrivhus. Men, det er en helt sentral forutsetning for at kommunen eventuelt tar imot gaven, at det ikke ligger føringer på hvem som skal drifte innholdet i besøksdrivhuset. Dvs. at kommunen velger selv om den vil gjøre det selv eller om den ønsker å involvere eksterne driftere i frivillig eller privat regi.» <http://www.vern-geitmyra.no/dok/brsvar/Hoveddokument.pdf>

7. Imidlertid hadde ikke Viestad/Matkultursenteret anledning til å gi bort besøksdrivhuset i gave til kommunen uten å bryte gavekriteriene fra Sparebankstiftelsen. Dette fikk skolehagelederen skriftlig bekreftelse fra gavesjef Sissel Karlsen om i epost datert **28.6.2017**, der hun skriver:
«Begrunnelsen for vår tildeling til besøksdrivhuset er å få en god læringsarena for matkultur og ikke minst matglede for barn og unge. Vi legger oss ikke opp i hvor det plasseres fysisk så lenge det er Geitmyra matkultursenter som har eierskapet til prosjektet.»

Det er mao. grunn til å tro at Viestad med vilje forledet kommunen. Da kontrakten om overdragelse av besøksdrivhuset skulle undertegnes ett år senere, måtte Matkultursenteret innrømme at de allikevel ikke hadde anledning til å gi bort drivhuset i gave til kommunen. I en epost til Bymiljøetaten **29.5.2018** fremstiller daglig leder det som om Sparebankstiftelsen har endret gavekriteriene, noe som virker svært usannsynlig på bakgrunn av eposten til skolehagelederen året før:
«Som nevnt i går hadde jeg fredag et møte med Sparebankstiftelsen DNB ved gavesjef Sissel Karlsen. Jeg la frem avtaleforslaget fra kommunen, som tok utgangspunkt i at Geitmyra setter opp og kommunen overtar og leier ut drivhuset. I motsetning til signalene vi har fått tidligere i prosessen sier Sparebankstiftelsen nå nei til dette. For dem er det et grunnleggende prinsipp at gavemottakeren (Geitmyra matkultursenter) er den som får ha drivhuset og sørge for at det fylles med aktivitet. I sin tur betyr det at en overdragelse til kommunen ikke vil bli godtatt av styret i Sparebankstiftelsen. (...) Kan vi realisere dette på en annen måte, for eksempel ved at Geitmyra matkultursenter blir stående som eier av drivhuset, men leier tomte av Oslo kommune?»

8. Bymiljøetaten skriver deretter i brev (**5.6.2018**) til Byrådsavdelingen for miljø følgende:
« (...) For Sparebankstiftelsen er det et grunnleggende prinsipp at gavemottakeren (Geitmyra matkultursenter) er den som får og eier drivhuset og sørger for at det fylles med aktivitet. Det er ikke lenger aktuelt at Oslo kommune mottar et drivhus i gave. Geitmyra matkultursenter ønsker fortsatt en løsning der deres drivhus plasseres på Geitmyra. Deres forslag til løsning innebærer at matkultursenteret eier drivhuset og leier grunn på samme plassering som

drivhuset som skulle gis i gave til kommunen var foreslått. Denne type drivhus er en permanent konstruksjon. Da konstruksjonen er permanent vil avtalen kunne medføre at Geitmyra matkultursenter får disponere bygget og tomte til evig tid med bakgrunn i bestemmelser knyttet til tomtefeste. På kort sikt vil en slik løsning ikke gi noen rett til Oslo kommune til å bruke/ styre bruken av det nye drivhuset på Geitmyra. Løsningen vil heller ikke sikre at andre aktører enn Geitmyra matkultursenter kan drive aktiviteter i drivhuset. I denne sammenhengen er det viktig å understreke at Geitmyra matkultursenter kun er en av mange aktører som driver aktiviteter på Geitmyra.

En slik avtale om tomtefeste, anser Bymiljøetaten heller ikke å være i tråd med de forutsetningene som har ligget til grunn for Bymiljøetatens arbeid med prosjektet, og spesielt de signaler som er gitt til interessegruppen Vern Geitmyra i brev av 03.07.2017 fra Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap.

Bymiljøetaten anbefaler at Oslo kommune i egen regi bygger et nytt drivhus/ besøksdrivhus på Geitmyra skolehage. Etter ferdigstillelse kan det utlyses en konseptkonkurrans for bruken av drivhuset som Geitmyra matkultursenter kan søke på, på lik linje med andre aktører. En slik løsning vil sikre Oslo kommune mulighet til å styre bruken av drivhuset, sikre kvalitet i gjennomføringen av prosjektet, likebehandling av interessentgrupper og begrense konfliktnivået Geitmyra matkultursenters løsning vil medføre.

Parallelt kan Bymiljøetaten undersøke egnede tomter til Geitmyra matkultursenters eget drivhus, der konfliktnivået er lavere. Dette er også i tråd med forutsetninger fra Sparebankstiftelsen som ikke er opptatt av hvor drivhuset til Geitmyra matkultursenter skal lokaliseres.» http://www.vern-geitmyra.no/dok/fra_Bymiljøetaten_til_Byrådsavdeling_for_miljø_besøksdrivhus_180605.pdf

9. **5.7.2018** oversender Bymiljøetaten «Helhetlig plan for videre utvikling av Geitmyra skolehage 2018» til Byrådsavdeling for miljø - med henvisning til bestillingen av 06.06.2017. http://www.vern-geitmyra.no/dok/12_21957-26Oversendelse%20av%20helhetlig%20plan%20for%20videre%20utvikling%20av%20Geitmyra.pdf Bymiljøetaten forutsetter at Geitmyra skolehage skal drives i kommunal regi og foreslår at kommunen selv oppfører et nytt produksjonsdrivhus. Drivhuset i Matkultursenterets regi er ikke inkludert i anbefalingene.
10. **27.4.2019** mottar Vern-geitmyra-aksjonen brev fra Byrådsavdeling for miljø med følgende melding:

«Kommunen har vurdert tilbudet fra Geitmyra Matkultursenter og Sparebankstiftelsen, og vil ikke ta i mot tilbudet om at de setter opp og drifter et drivhus i skolehagene ut fra de premissene som er satt. Kommunen vurderer at det vil stride mot regelverk om statsstøtte og om offentlige anskaffelser.» <http://www.vern-geitmyra.no/dok-2019/avslag-mk.pdf>

I avslagsbrev til Matkultursenteret og Sparebankstiftelsen av **24.4.2019** skriver Byrådsavdelingen følgende:

«Kommunen kan ikke gi tillatelse til at Geitmyra Matkultursenter setter opp et drivhus og drifter det på kommunens areal i Geitmyra skolehager, selv om bygg og oppføring finansieres av Sparebankstiftelsen. Begrunnelsen er at kravet om at Geitmyra Matkultursenter skal drifte drivhuset når det er satt opp, selv for en avgrenset tidsperiode, er vurdert å innebære brudd på regelverkene om statsstøtte og om offentlige anskaffelser.»
11. **2.5.2019** mottar Vern-geitmyra-aksjonen epost fra Bymiljøetaten med «Varsel om konseptkonkurrans for Geitmyra skolehage», der det vises til at urbant landbruk er et satsingsområde for Oslo kommune, og at «Oslo kommune ønsker å prøve ut hvordan samarbeidet med representanter for utdanningssektoren, frivilligheten og sosiale/grønne entreprenører innenfor urbant landbruk kan utvikles videre. (...) **Offentlig utlysning er planlagt i slutten av mai.**»

12. I ettertid finner vi i kommunens postjournal brev av 17.4.2019 fra Byrådsavdeling for miljø til Bymiljøetaten med tittel «Bestilling – konseptkonkurransen på Geitmyra friområde».

Konseptkonkurransen aktualiseres altså på samme tid som Matkultursenteret får avslag på sin søknad om å sette opp besøksdrivhuset i Geitmyra skolehage) I brevet skriver

Byrådsavdelingen:

«Vi viser til etatens foreløpige utkast til utredningen «Helhetlig plan for Geitmyra skolehage» hvor etaten foreslår noen kortsiktige grep for å øke aktiviteten i Geitmyra skolehager. I påvente av at utredningen ferdigstilles og langsiktige kommunale investeringer i skolehagen vedtas og gjennomføres, er det ønske om å prøve ut hvordan samarbeidet med frivilligheten og sosiale/grønne entreprenører innenfor urbant landbruk kan utvikles videre. På denne bakgrunn ber vi Bymiljøetaten om å invitere nye aktører inn i Geitmyra skolehagers arealer gjennom en konseptkonkurransen. Målet er å bidra til kommunens ambisjon om å revitalisere Geitmyra, herunder skape engasjement og aktivitet på området, bidra til økt bruk og være en inspirasjonsarena for urbant landbruk. Konkurransen bør etterspørre en sosial profil og være rettet mot barn og unge spesielt. Videre ber vi om at følgende punkter vektlegges i utlysningen:

- Det bør drives urbant landbruk og / eller matlaging og det er ønskelig med helårsdrift.
- Det kan drives aktivitet som supplerer den etablerte bruken av området; f. eks; enklere servering, kurs, og allmenne publikumsarrangementer.
- Konseptet bør vise til samarbeidsformer med hensikt å tilrettelegge for aktiviteter som for eksempel undervisning og formidling, aktiviteter for ulike grupper som barnehager, aktivitetsskoler, sommerskole, sykehjem og tilsvarende, kurs i formidling av urbant landbruk, arbeidstrening og rehabilitering og lignende»

Mens Byrådsavdelingen begrunner konseptkonkurransen med satsingen på urbant landbruk, er imidlertid kriteriene for konkurransen i tråd med aktiviteter som Matkultursenteret driver i Tåsenveien 2, og i svært liten grad i tråd med kommunens egne kriterier for urbant landbruk – fastsatt 30.11.2018 i dokumentet *Revidert forskrift om tildeling av tilskudd til urbant landbruk, Oslo kommune*. Her defineres urbant landbruk slik: « § 2. **Definisjoner:** Urbant landbruk er biologisk produksjon av mat og nytteprodukter i urbane omgivelser, inkludert dyrking av planter, husdyrhold, akvakultur og birøkt.»

Konseptkonkurransen ble deretter utlyst i slutten av mai 2019 og kan leses her:

<http://www.vern-geitmyra.no/dok-2019/konseptkonkurransen/Konkurransgrunnlag.pdf>

Søknadsfristen settes til 1.8.19, men utvides deretter til 2.9.19, samtidig som det røde løkkehuset på hjørnet ved inngangspartiet til skolehagen trekkes fra konkurransen fordi leieboeren som bor i huset ikke ønsket å flytte.

Vern-Geitmyra-aksjonens konklusjon er at kriteriene er utformet med tanke på profesjonelle / kommersielle aktører som selger tjenester, ikke for ideelle foretak eller folk som driver ikke-kommersiell urban dyrking. Kriteriene ligger dessuten svært tett på de aktivitetene som Matkultursenteret driver i Tåsenveien 2, og som ledelsen for Matkultursenteret selv foreslo i møtet hos Bymiljøetaten 26.4.2018.

Oslo 2.september 2019

Signe Kalsnes

Vern-Geitmyra- aksjonen

www.vern-geitmyra.no